

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศในระยะที่ผ่านมา ให้ความสำคัญต่อการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเป็นปัจจัยในการเร่งรัด การพัฒนาประเทศ โดยขาดแผนการ ฟื้นฟู บูรณะ สิ่งแวดล้อม ที่เป็นระบบ และขาดแผนการประสานการใช้ประโยชน์อย่างเพียงพอ รวมทั้งการพัฒนาด้วยการใช้เทคโนโลยี ที่ไม่เหมาะสม ทั้งในขบวนการผลิตทางการเกษตร ทางอุตสาหกรรม และอื่น ๆ ได้มีผลทำให้สิ่งแวดล้อมมีสภาพที่เสื่อมโทรมจนเปลี่ยนแปลงสภาพจากการเป็นปัจจัยเกื้อหนุน มาเป็นข้อจำกัดของการใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนา การเกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งการเกิดปัญหามลพิษทั้งทางด้านน้ำอากาศและเสียง การตกค้างของสารพิษ กากของเสีย และปัญหาสิ่งแวดล้อมชุมชน ซึ่งปัจจุบันปัญหาเหล่านี้ กำลังทวีความรุนแรง และเป็นปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการพัฒนาประเทศในอนาคต (สันทิศ สมชีวีตา 2534:462)

ถึงแม้รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจังมาตั้งแต่ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 โดยมีการจัดทำ "นโยบาย และมาตรการการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ" เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ถือได้ว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของรัฐบาล ที่ให้ความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยมุ่งหวังที่จะให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างคุ้มค่าต่อประโยชน์ และให้ผลที่ยั่งยืนถาวรตลอดไป รวมทั้งเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมให้น้อยที่สุด แต่ก็เห็นได้ว่านโยบาย และมาตรการการพัฒนาดังกล่าว แทบจะไม่ประสบผลเลย

ในการพัฒนาที่ผ่านมาได้ระดมใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะที่ดิน ป่าไม้ แหล่งน้ำ ทรัพยากรชายฝั่งทะเล ทรัพยากรธรณี ในอัตราที่สูงมาก และเป็นไปอย่าง ไม่มีประสิทธิภาพ ยังมิผลทำให้ เกิดความร่อยหรอ และเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว ซึ่งทั้งนี้ก็เป็นผลมาจากการขาดแผน การจัดการที่ต่อเนื่องและจริงจัง

ดังจะเห็นได้จากปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ในช่วงที่ผ่านมาระหว่างปี พ.ศ. 2534-2535 ซึ่งมีดังนี้ (เอกสารประกอบการสัมมนา สิ่งแวดล้อม '35 หน้า 1)

1. ป่าไม้

ทรัพยากรป่าไม้ถูกบุกรุกทำลายอย่างมาก ทั้งโดยตรงและโดยอ้อม จากข้อมูลของ กรมป่าไม้ ปรากฏว่าปัจจุบันพื้นที่ป่าไม้เหลืออยู่เพียงร้อยละ 26.6 ของพื้นที่ประเทศ คิดเป็น จำนวน 84.7 ล้านไร่ ซึ่งมีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ

2. ป่าชายเลน

ป่าชายเลนมีผลต่อการกินที่อยู่ดีของประชาชนตามแนวชายฝั่ง ทั้งทางตรงและทาง อ้อม เช่น อาหารโปรตีน การประมง การเสื่อมโทรมของป่าชายเลนนอกจากกระทบต่อระบบ นิเวศน์ และทรัพยากรธรรมชาติโดยส่วนรวมแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ด้วย ประเทศไทยมีแนวชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 2600 กิโลเมตร ผลการสำรวจเมื่อปี 2532 พื้นที่ป่าชายเลนเหลืออยู่ประมาณ 1,128,000 ไร่ พื้นที่ป่าชายเลนลดลงอย่างมากในช่วงตั้งแต่ ปี 2532 เป็นต้นมา สาเหตุสำคัญเนื่องจากการตัดไม้เพื่อเลี้ยงกุ้ง

3. ปัญหามลพิษทางอากาศ

กิจกรรมคมนาคมขนส่ง เป็นแหล่งมลพิษทางอากาศที่สำคัญ ในเขตพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่น รวมทั้งโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งในกรุงเทพมหานครมีโรงงานอุตสาหกรรมกว่าร้อยละ 75 ของจำนวนโรงงานทั่วประเทศ มีการบริโภคเชื้อเพลิงประมาณร้อยละ 58 ของทั่วประเทศ กรุงเทพมหานครเผชิญปัญหามลพิษทางอากาศอย่างรุนแรงในบริเวณที่มีการจราจรคับคั่ง สำหรับคุณภาพอากาศทั่วไปของกรุงเทพมหานคร ยังอยู่ในเกณฑ์ปานกลาง ปัญหาที่พบคือปัญหาฝุ่นละออง ตรวจพบค่าเฉลี่ยใน 1 ปี อยู่ในช่วง 0.12-0.17 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร สูงกว่ามาตรฐานซึ่งกำหนดค่าเฉลี่ยใน 1 ปี ไม่เกิน 0.1 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

บริเวณที่มีการจราจรหนาแน่นในกรุงเทพมหานคร มีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์เลว และบางจุดมีปริมาณสารมลพิษฝุ่นละออง และคาร์บอนมอนนอกไซด์อยู่ในเกณฑ์ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ที่อยู่ในบริเวณนั้นเป็นเวลานาน ผลการตรวจพบว่ามีปริมาณฝุ่นละอองเฉลี่ยใน 24 ชั่วโมง อยู่ระหว่าง 0.32-1.06 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร สูงกว่ามาตรฐานเฉลี่ยใน 24 ชั่วโมง ไม่เกิน 0.33 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

สำหรับปริมาณก๊าซมลพิษ คือ คาร์บอนมอนนอกไซด์ มีค่าเฉลี่ยใน 8 ชั่วโมง อยู่ระหว่าง 4.33-35.16 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานซึ่งกำหนดค่าเฉลี่ย 8 ชั่วโมงไม่เกิน 20 มิลลิกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

4. มลพิษทางน้ำ

คุณภาพน้ำในแม่น้ำสายหลักของประเทศ โดยเฉพาะแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน รวมทั้งคุณภาพน้ำทะเลชายฝั่ง บริเวณแหล่งอุตสาหกรรม และแหล่งท่องเที่ยวมีความเสื่อมโทรม และมีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานที่จะใช้ประโยชน์เพื่อการอุปโภค บริโภค อุตสาหกรรมและการประมง

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยา ของสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในปี 2530-2533 พบบริเวณวิกฤติซึ่งมีคุณภาพน้ำต่ำมาก อยู่ในช่วงตั้งแต่บริเวณ สะพานพุทธยอดฟ้าถึงท่าเรือกรุงเทพ เป็นระยะทาง 20 กม. และในปี 2533 ปรากฏว่าบริเวณวิกฤติขยายกว้างขึ้นเกือบตลอดลำน้ำในช่วงล่าง และมีจุดวิกฤติที่สุดบริเวณปากคลองพระโขนง ซึ่งมีปริมาณออกซิเจนละลาย (ดีโอ) ต่ำกว่า 1.0 มิลลิกรัม/ลิตรตลอดปี เนื่องจากมีการระบายน้ำเสียออกจากคลองต่าง ๆ รวมทั้งคลองพระโขนง และคาดว่าน้ำเสียจากชุมชนจะเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นตามการขยายตัวของชุมชน

สำหรับแม่น้ำท่าจีนนั้น คุณภาพน้ำตลอดสายมีปริมาณออกซิเจนละลายในน้ำต่ำกว่ามาตรฐาน (6 มิลลิกรัม/ลิตร) โดยมีค่าในช่วง 3.6-5.2 มิลลิกรัม/ลิตร และลดลงเรื่อย ๆ ถึงลำน้ำช่วงล่าง ส่วนปริมาณความสกปรกในรูปสารอินทรีย์ (บีโอดี) และปริมาณแบคทีเรียรวมชนิดโคลิฟอร์ม มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ยังมีสาเหตุมาจากการปนเปื้อนของของเสียต่าง ๆ จากกิจกรรมบนพื้นที่ลุ่มน้ำ

5. สารพิษ

การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่ผ่านมา มีผลให้มีการนำเข้าสารอันตรายเพิ่มขึ้นจำนวนมาก ทั้งด้านเกษตร อุตสาหกรรม สาธารณสุข และอื่น ๆ เฉลี่ยแล้วคิดเป็นสารเคมีประเภทอินทรีย์ ประมาณปีละ 270,000 ตัน และสารอินทรีย์ประมาณ 330,000 ตัน โดยที่ยังไม่มีแผนป้องกันและแก้ไข รวมทั้งฟื้นฟูสุขภาพจากอุบัติเหตุ อันเนื่องมาจากสารอันตราย ดังเช่นเหตุการณ์เมื่อเดือนกันยายน 2533 มีรถบรรทุกก๊อปปิโตรเลียมเหลวพลิกคว่ำบนถนนเพชรบุรีตัดใหม่ เกิดระเบิดรุนแรงเพลิงไหม้บริเวณกว้าง มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก และต่อมาไม่นานในเดือนกุมภาพันธ์ 2534 ก็ได้เกิดเหตุการณ์พลิกคว่ำรถบรรทุกวัตถุระเบิดที่จังหวัดพังงา ได้เกิดการระเบิดทำให้มีผู้เสียชีวิตถึง 207 ราย และเดือนถัดไป คือเดือนมีนาคม 2534 เกิดเพลิงไหม้และการฟุ้งกระจายของโกดังที่เก็บสารอันตรายหลายประเภท บริเวณท่าเรือคลองเตย

สาร methyl bromide พุ้งกระจายในอากาศเป็นรัศมีหลายกิโลเมตร บ้านเรือนถูกทำลาย ประมาณ 650 หลังคาเรือน มีผู้เสียชีวิต 6 ราย บาดเจ็บ 16 ราย และมีผู้เจ็บป่วยจากการ ได้รับพิษจำนวนมาก

นอกจากปัญหาอุบัติเหตุแล้ว ยังมีปัญหาสารพิษสะสมตกค้าง ในผลิตผลและผลิตภัณฑ์ การเกษตร โดยเฉพาะสารพิษกลุ่มออร์แกโนคลอรีน สถิติผู้ป่วยที่ได้รับสารอันตรายจากสารเคมี ป้องกันกำจัดศัตรูพืชในปี 2530 พบว่า มีผู้ป่วยจากสารพิษ 9,738 คน ตาย 499 คน สำหรับ สารพิษตกค้างในอาหารเกิดจากการใช้สารเคมีในขบวนการผลิตอาหาร เช่น สี กลิ่น วัตถุกันเสีย หรือน้ำกรดอะซิติก แอซิด เกรเซียมที่ใช้ในกิจการอุตสาหกรรม มาใช้แทนน้ำส้มสายชู

ปัญหาของสิ่งแวดล้อมตั้งที่ได้กล่าวมาข้างต้น ล้วนมีสาเหตุมาจากตัวมนุษย์เองทั้งทางตรงและทางอ้อม Lynn White Jr. นักวิทยาศาสตร์สังคมชาวอเมริกัน (อ้างใน นนทสิวิษพันธ์ 2525 : 2) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น มาจากความเชื่อและเจตคติที่ว่า มนุษย์ต้องมีชีวิตที่ดีกว่าสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ทำให้มีการบริโภคสูงสุด เพื่อที่จะได้รับความสุขที่สุดนั้น ทำให้มีพฤติกรรมที่ทำลายคุณภาพสิ่งแวดล้อมหลายอย่าง ระดมเทคโนโลยีมาใช้อย่างมากมาย ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างรวดเร็วเกินความจำเป็น เพื่อเพิ่มมาตรฐานการครองชีพให้สูงขึ้น ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพราะการที่เราพยายามจะสนองความต้องการของมนุษย์ และสังคมนั่นเอง

เมื่อปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากมนุษย์ จึงจำเป็นต้องแก้ไขที่สาเหตุ คือมนุษย์ ดังที่ เกษม สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (2525 : 3) ได้เสนอแนวทางการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้ "การแก้ปัญหาตลอดจนการส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม จะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ได้เลย หากไม่ได้รับความร่วมมือ อย่างจริงจังจากประชาชนทุกคน และการที่จะให้คนส่วน ใหญ่เข้าร่วมในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างกว้างขวาง สิ่งเดียวที่กระทำได้คือ การให้ทุกคน มีความสำนึก และตระหนักถึงภัยพิบัติจากภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรม นั่นคือ การได้รับความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องนั่นเอง" ซึ่งสอดคล้องกันกับ เย็นใจ เลาวหวิช (2521 : 51) ได้กล่าว

ว่า "เนื่องจากปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดจากน้ำมือมนุษย์ ในการแก้ไขปัญหานี้จึงต้องมุ่งไปที่มนุษย์ โดยพยายามค้นหาข้อบกพร่องพฤติกรรมมนุษย์ คือ ค่านิยม และความเชื่อ การแก้ไขก็คือ ปลุกฝังค่านิยม และความเชื่อที่เหมาะสมทางด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่บุคคล ซึ่งอาจจะสำเร็จได้ด้วยการให้การศึกษาทิ้งในและนอกระบบโรงเรียนทุกสาขาทุกระดับอาชีพ"

อย่างไรก็ตามรัฐบาลก็ได้ตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และได้มีนโยบายในการแก้ไขปัญหามลพิษอย่างรีบด่วน ซึ่งได้มีการบรรจุไว้ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ซึ่งได้กำหนดทิศทางและแนวนโยบายการพัฒนาประเทศหลักไว้ 3 ประการ ได้แก่

ประการแรก การรักษาความเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

ประการที่สอง การกระจายรายได้

ประการที่สาม คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร

การที่ได้มีการกำหนดทิศทาง และแนวนโยบายการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติไว้โดยเฉพะเช่นนี้ นับเป็นครั้งแรกที่ให้ความสำคัญต่อเรื่องของสภาพแวดล้อมอย่างจริงจัง เพราะได้ตระหนักถึงความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จนอยู่ในภาวะวิกฤตนั่นเอง

ซึ่งในนโยบายของร่างแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 นี้ก็ได้มุ่งเน้นที่ความร่วมมือระหว่างรัฐบาล เอกชนและประชาชน เนื่องจากขอบเขตของการพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องกว้างขวาง ไม่สามารถกระทำได้สำเร็จโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเท่านั้น อีกทั้งยังเป็นเรื่องที่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยรวมในสังคม จึงจำเป็นต้องที่ประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานี้

การให้ข่าวสารข้อมูลแก่ประชาชนนั้น นับเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งความร่วมมือของประชาชนในการแก้ไขปัญหาล้ำเอวเกิน ในการให้ข่าวสารข้อมูลจะทำให้เกิดความตระหนัก ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหา และการร่วมกันพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการให้ข่าวสารข้อมูลนี้ สื่อมวลชนไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ นิตยสาร ฯลฯ นับว่ามีบทบาทสำคัญที่จะทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอข้อเท็จจริง ข่าวสารที่เกี่ยวข้อง ความรู้ ความเข้าใจ พร้อมกระตุ้นเร้าสร้างจิตสำนึกการรับรู้ถึงอันตรายที่จะเกิดในอนาคต หากยังไม่แก้ไข บังคับควบคุม และชักจูงให้ประชาชนร่วมมือกันแสดงบทบาทและหน้าที่ในเรื่องนี้ ทั้งนี้เนื่องจาก สื่อมวลชนมีคุณลักษณะที่ดี คือ สามารถเผยแพร่ข่าวสารไปสู่ประชาชนจำนวนมากได้ในเวลาอันรวดเร็ว สามารถให้ความรู้และข่าวสาร แก่ประชาชนได้เป็นอย่างดี ทั้งยังสามารถทำให้เกิด การเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงประสงค์

สื่อมวลชนเป็นผลผลิตจากความพยายามของมนุษย์ ที่จะสื่อสารไปถึงคนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว เป็นการสนองความต้องการส่วนหนึ่งที่สำคัญของมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม นั่นคือ ความต้องการที่จะสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข่าวสาร และประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมน่ารื่น อุดม มั่นคง และปลอดภัย

ในฐานะที่สังคมไทยกำลังมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในปัจจุบัน สื่อมวลชนจึงเข้ามา มีบทบาทกับชีวิตมากขึ้น โทรทัศน์นับว่าเป็นสื่อมวลชนที่มีความสำคัญ ไม่แพ้สื่อมวลชนประเภทอื่น ๆ ด้วยคุณลักษณะที่สามารถมองเห็นภาพที่เคลื่อนไหวและได้ยินเสียงพร้อมๆ กัน จากรายงานผลการสำรวจจำนวนเครื่องรับโทรทัศน์ในครอบครัวของครัวเรือนทั่วประเทศไทย มีเครื่องรับโทรทัศน์ ไว้ในครอบครอง 4,122,000 เครื่อง ซึ่งเมื่อทำการเปรียบเทียบสัดส่วนกับจำนวนครัวเรือนใน กรุงเทพมหานครซึ่งมีประมาณ 1,276,000 ครัวเรือน ปรากฏว่าประชาชนในกรุงเทพมหานคร มีเครื่องรับโทรทัศน์ไว้ในครอบครองถึงร้อยละ 80.0 นอกจากนี้แนวโน้มของการมีเครื่องรับโทรทัศน์ของชาวกรุงเทพมหานครยิ่งเพิ่มมากขึ้น จากที่เคยมีเครื่องรับโทรทัศน์ 1 เครื่องต่อ 1 ครัวเรือน มาเป็นมีเครื่องรับโทรทัศน์มากกว่า 1 เครื่องต่อ 1 ครัวเรือน ซึ่งแสดงให้เห็นถึง

ความนิยมสื่อโทรทัศน์ของชาวกรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ด้วยศักยภาพของสื่อโทรทัศน์ ซึ่งมีความสมบัติแตกต่างจากสื่ออื่น ๆ ดังนี้

1. โทรทัศน์มีคุณลักษณะเท่ากับรวมเอาสื่อมวลชนทั้ง 3 ประเภทเข้าด้วยกัน คือทั้ง ภาพยนตร์ วิทยุกระจายเสียง หนังสือพิมพ์ ดังนั้น ทุกครั้งที่ออกอากาศจึงได้รับความนิยมมากกว่า สื่อมวลชนชนิดอื่น
2. เป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง ตลอดจนการเคลื่อนไหว ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจ และยังช่วยให้การจดจำข่าวสารเป็นไปได้อย่างดี
3. เวลาชมโทรทัศน์ ผู้ชมมักสนใจอย่างจริงจัง เมื่อเทียบกับการฟังวิทยุ สามารถตรึงผู้ชมไว้ได้
4. ไม่จำเป็นต้องเป็นผู้มีความรู้ ก็สามารถรับชมรายการทางโทรทัศน์ได้ ต่างจากสื่อสิ่งพิมพ์ ที่ผู้รับสารจะต้องเป็นผู้ที่อ่านหนังสือได้เท่านั้น
5. เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนผู้ชมได้มาก ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อหัวมีราคาถูกกว่า สื่อประเภทอื่น

โทรทัศน์จึงนับว่าเป็นสื่อมวลชนที่ได้รับความนิยม และได้รับความสนใจจากประชาชนทุกระดับ ประกอบกับในปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นปีสิ่งแวดล้อมโลกมีความตื่นตัวในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมกันมาก ทั้งในด้านรัฐบาล ประชาชน สื่อมวลชน ได้มีการจัดทำรายการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนำเสนอทางรายการโทรทัศน์ค่อนข้างมาก เป็นที่น่าสนใจศึกษาถึงประสิทธิผลของเนื้อหารายการสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะส่งผลต่อความรู้ความตระหนักในปัญหา และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อไป เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาปรับปรุงเนื้อหารูปแบบรายการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ของประชาชนในเขต กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษา ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วม รักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อม ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางสื่อ โทรทัศน์ กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมของ ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานการวิจัย

1. ประชาชนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพต่างกันมีระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมต่างกัน
2. ระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับความรู้ในการ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
3. ระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับความตระหนัก ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
4. ระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมทางโทรทัศน์ มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ศึกษาประสิทธิผลของรายการโทรทัศน์ที่มุ่งเน้น นำเสนอข่าวสารสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อมกับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
2. การศึกษาคั้งนี้มุ่งศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. ศึกษาเฉพาะรายการโทรทัศน์ที่ออกอากาศในช่วงเดือนกันยายน-พฤศจิกายน 2536

นิยามศัพท์ในการวิจัย

ระดับการเปิดรับข่าวสาร หมายถึง ความถี่ และลักษณะที่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายเปิดรับสื่อประเภทต่าง ๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาระดับการเปิดรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม

ความรู้เรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การรู้เรื่องราวข้อเท็จจริงตลอดจนสภาพปัญหาเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หมายถึง การมองเห็นความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อม และความรู้สึก สำนึกรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมในการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม หมายถึง การให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การร่วมรักษาความสะอาด

สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวอาจเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ เช่น ป่าไม้ น้ำ อากาศ ฯลฯ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ อาคาร เขื่อน วัฒนธรรม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการสื่อสาร เพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชน ซึ่งจะส่งผลให้มีความตระหนัก และให้ความร่วมมือในการศึกษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นลำดับต่อมา

2. ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่าง สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม ของประชาชนและพฤติกรรมรับข่าวสารสิ่งแวดล้อม กับความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการผลิตรายการโทรทัศน์เพื่อรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อม ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของผู้รับสาร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย